

Această publicație este realizată în cadrul proiectului „Consolidarea integrității în achizițiile publice”, implementat de către Institutul pentru Dezvoltare și Inițiativa Sociale (IDIS) „Viitorul”, în parteneriat cu Fondul de Parteneriat pentru Transparență (SUA).

Buletinul informativ a fost elaborat cu asistența financiară a Fondului de Parteneriat pentru Transparență. Conținutul este responsabilitatea exclusivă a IDIS „Viitorul” și nu reflectă sub nicio formă punctele de vedere ale IDIS „Viitorul” și Fondului de Parteneriat pentru Transparență.

ACHIZIȚIILE PUBLICE IN VIZOR

BULETIN INFORMATIV

Nr. 10 (februarie 2024)

DIN CUPRINS

2 | EVENIMENT

La inițiativa IDIS „Viitorul”, în Republica Moldova a fost lansată Platforma Națională pentru Achiziții Publice

5 | COOPERARE

Autorități și entități contractante au acceptat să coopereze cu IDIS „Viitorul” în cadrul Platformei Naționale pentru Achiziții Publice

9 | COALIȚIA MONITORIZARE

Coaliția de Monitorizare a Achizițiilor Publice s-a întrunit în a treia ședință de lucru

12 | INVESTIGAȚIE

Oferte concertate la o achiziție a Căii Ferate

16 | ANALIZĂ

CertIFICATELE DE CONFORMITATE ȘI CALITATE, SOLICITATE ÎN CADRUL PROCEDURILOR DE ACHIZIȚIE SECTORIALE

21 | BUNE PRACTICI

Lumină „europeană” la Negureni Vechi, conectată după consultarea comunității

23 | SATUL EUROPEAN

Satul Vișniovca, mai aproape de Europa

EDITORIAL

HADY FINK: BILANȚ - CREȘTEREA INTEGRITĂȚII ACHIZIȚIILOR PUBLICE

Proiectul nostru „[Consolidarea integrității în achizițiile publice](#)” urmărește creșterea integrității achizițiilor publice în Republica Moldova. Eforturile de a aduce astfel de îmbunătățiri sistemice, sunt un maraton, nu un sprint – sau poate chiar sunt mai aproape de o competiție „Iron Man”: ele necesită niveluri ridicate de energie și perseverență pe termen lung și la diferite discipline. În ultimul trimestru al anului calendaristic 2023, am intrat în ultima treime a perioadei noastre de implementare, de 58 de luni (septembrie 2020 – iunie 2025). Întrucât componente importante au fost recent începute, este un moment bun pentru a face bilanțul situației.

Proiectul este împărțit pe faze, care se bazează una pe cealaltă: faza de inițiere a fost finalizată în 2021, cu publicarea unui studiu de referință privind achizițiile publice în Republica Moldova. În faza ulterioară, a fost elaborat un curriculum, iar 34 de organizații ale societății civile (OSC-uri) și jurnaliști de investigație, au fost instruiți pe parcursul a trei luni, în anul 2022, pentru a-și consolida capacitățile de a monitoriza achizițiile publice. În faza actuală de monitorizare, s-au acordat 13 granturi OSC-urilor care desfășoară activități de monitorizare. Primul lot de opt granturi a fost încheiat în anul 2023, iar al doilea, de încă cinci granturi, este în curs de desfășurare, urmând ca să fie finalizat la jumătatea anului 2024. În cadrul primului lot de granturi, numărul total de autorități publice monitorizate a fost de 71. Valoarea financiară estimată cumulativă a procedurilor monitorizate a fost de 93,339,581 USD.

CONTINUARE LA PAG. 25 >>>>

LA INIȚIATIVA IDIS „VIITORUL”, ÎN REPUBLICA MOLDOVA A FOST LANSATĂ PLATFORMA NAȚIONALĂ PENTRU ACHIZIȚII PUBLICE

» **Institutul pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale (IDIS) „Viitorul”, în colaborare cu Parteneriatul pentru Transparență (PTF) din SUA, au lansat marți, 19 decembrie 2023, Platforma Națională pentru Achiziții Publice (PNAP), în cadrul proiectului „Consolidarea integrității în achizițiile publice”.**

PNAP va fi un forum național de discuție, un mecanism permanent de comunicare și dialog pentru toți actorii din sectorul achizițiilor publice - autorități responsabile de politici, control, reglementare, autorități/entități contractante, și operatori economici. Alături de IDIS, din PNAP fac parte și alte 3 organizații ale societății civile delegate din partea Coaliției de Monitorizare a Achizițiilor Publice.

Misiunea PNAP este îmbunătățirea eficienței, transparenței și integrității sistemului național de achiziții publice prin abordarea problemelor din sistem, identificarea soluțiilor, precum și propunerea acestora, sub formă de recomandări, pentru a fi integrate în politici, de către decidenți. Membrii PNAP reprezintă autorități și organizații interesate de funcționarea și viabilitatea sistemului național de achiziții publice.

În cadrul ședințelor care vor fi organizate trimestrial, membrii PNAP vor aborda subiecte prioritare, vor adopta poziții comune în legătură cu problemele și provocările sistemului de achiziții publice, vor formula recomandări și vor contribui la elaborarea politicilor și implementarea soluțiilor pentru depășirea provocărilor.

DIANA ENACHI: „Scopul final al activității acestei platforme este de a găsi soluții, gândi noi politici pentru a rezolva problemele din sectorul achizițiilor publice. Nu neapărat la fiecare problemă și la fiecare ședință vom găsi soluții simple, clare, care pot fi implementate ușor, dar această comunicare și faptul că ne adunăm cu toții la aceeași masă, este un pas înainte pentru remedierea acelor dificultăți care sunt sesizate de către noi cei

din societatea civilă, ca urmare a procesului de monitorizare”, a spus Diana Enachi.

LIUBOMIR CHIRIAC, director executiv al IDIS „Viitorul” a declarat că sectorul achizițiilor publice reprezintă circa 10% din Produsul Intern Brut (PIB) al Republicii Moldova și 20-25% din Bugetul Public Național.

„Este un sector foarte important pentru dezvoltarea țării. Achizițiile publice performante duc la soluționarea multor provocări, care se referă la disciplina financiară, modernizarea administrației publice, deschiderea de noi locuri de muncă, lupta împotriva corupției, creșterea încrederii cetățenilor în stat etc.”, a declarat Liubomir Chiriac.

HADY FINK, director de proiect, Parteneriat pentru Transparență (PTF), a afirmat că proiectul este unul valoros, în special datorită rezultatelor deja obținute și datorită parteneriatului cu IDIS „Viitorul”.

„Mulțumesc Guvernului SUA pentru acest sprijin și noi cei de la PTF folosim acest moment ca să facem această schimbare.. Ne dorim ca acest proiect să nu treacă neobservat. Ne bucurăm că există acest interes din partea autorităților. Cu ajutorul societății civile sperăm că vom îmbunătăți acest sector, contribuind la o agendă ce va aduce mai multă transparență și integritate în achizițiile publice din Republica Moldova și va îmbunătăți cu adevărat sistemul”, a afirmat Hady Fink.

LILIA RADUL, consultant principal în cadrul Direcției achiziții publice a Ministerului Finanțelor, a menționat că instituția pe care o reprezintă este mereu deschisă să colaboreze cu societatea civilă.

„De nenumărate ori ne întâlnim la discuții, mese rotunde, ședințe. Avem semnat și un memorandum cu IDIS „Viitorul”. Noi mizăm în continuare pe suportul societății civile, pe curajul și ambiția voastră de a identifica problemele, lacunele, ilegalitățile din acest domeniu, care este foarte important pentru țară. Achizițiile publice sunt despre banii publici”, a menționat Lilia Radul.

Potrivit lui **SERGIU LAZARENCU**, deputat în Parlamentul Republicii Moldova, membru al Comisiei economie, buget și finanțe, odată cu lansarea negocierilor de aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană (UE), țara va fi eligibilă să acceseze fonduri, care vor trebui să fie absorbite rapid, calitativ și cu respectarea cadrului legal.

„Parlamentul va acorda tot suportul necesar în vederea dezvoltării unui sistem de achiziții publice capabil să furnizeze valoare pentru bani în utilizarea fondurilor publice și cu siguranță va fi receptiv și va susține toate propunerile bune care vor veni de la această platformă”, a declarat Sergiu Lazarencu.

JULIE LIMOGES, șefa Unității Economice, Ambasada Statelor Unite ale Americii, a

precizat că SUA este întotdeauna deschisă să susțină inițiative axate pe astfel de activități importante.

„Achizițiile publice transparente sunt o componentă esențială a unui guvern transparent. Asta dă asigurări că fondurile publice se vor absorbi rapid, iar beneficiile vor fi în interesele cetățenilor. Valoarea achizițiilor publice acționează în direcția bunăstării cetățenilor. Contribuie și la dezvoltarea economică. Așa cum Republica Moldova parcurge drumul de aderare la UE, va trebui să se asigure că sistemul de achiziții publice se conformează standardelor practice și teoretice europene. Sprijinim Republica Moldova în consolidarea achizițiilor publice și în vederea edificării unei societăți mai prospere”, a precizat Julie Limoges.

La rândul său, **CAROLINA UNGUREANU**, vicedirectoare, manager de proiect la IDIS „Viitorul”, a menționat că obiectivul principal al platformei este de a veni cu recomandări de îmbunătățire a sistemului de achiziții publice, iar scopul final este acela de a avea eficiență în utilizarea banilor publici și consolidate

capacitățile tuturor actorilor implicați în acest proces.

„Ne bucură faptul că munca pe care o depunem zi de zi la IDIS „Viitorul”, în domeniul achizițiilor publice, se oglindește în rezultate palpabile. Faptul că sunteți astăzi aici, membri ai acestei platforme, înseamnă că vă doriți discuții și cooperare, că este nevoie să ne întâlnim la aceeași masă, toți actorii, pentru a aborda problemele, pentru a vedea viziunile, uneori diferite, dar să fie găsit acel consens”, a menționat Carolina Ungureanu.

În partea a doua a evenimentului, a avut loc prima ședință de lucru a PNAP. Discuțiile s-au axat pe problemele și provocările și ordin legal, procedural și tehnic, din domeniul achizițiilor publice de lucrări. Membrii PNAP, au enunțat problemele, venind în același timp cu soluții și recomandări pentru depășirea lor. Secretariatul PNAP este asigurat de către IDIS „Viitorul”, care a colectat problemele identificate și recomandările formulate în vederea depășirii lor. Acestea urmează a fi aduse la cunoștința instituțiilor abilitate cu atribuțiile necesare pentru a le studia și a le pune în practică.

AUTORITĂȚI ȘI ENTITĂȚI CONTRACTANTE AU ACCEPTAT SĂ COOPEREZE CU IDIS „VIITORUL” ÎN CADRUL PLATFORMEI NAȚIONALE PENTRU ACHIZIȚII PUBLICE

» **Mai multe autorități și entități contractante au fost invitate, și toate au acceptat, să coopereze cu Institutul pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale (IDIS „Viitorul”) în cadrul Platformei Naționale pentru Achiziții Publice (PNAP), care are ca scop promovarea reformei sistemului de achiziții publice din Republica Moldova.**

PNAP este reprezentată de către Ministerul Finanțelor; Comisia economie, buget și finanțe a Parlamentului; Agenția Achiziții Publice; Agenția Națională pentru Soluționarea Contestațiilor; Centrul pentru Achiziții Publice Centralizate în Sănătate; Camera de Comerț și Industrie; Curtea de Conturi; Banca Națională; Administrația de Stat a Drumurilor; Primăria Municipiului Chișinău; Primăria municipiului Bălți; Primăria Municipiului Cahul; Centrul Național Anticorupție; S.A. „Termoelectrica”; S.A. „Apă Canal-Chișinău”.

Alături de IDIS, din PNAP mai fac parte și alte trei organizații ale societății civile delegate din partea Coaliției de Monitorizare a Achizițiilor Publice: Asociația pentru Guvernare Eficientă și Responsabilă – AGER; Asociația Obștească „Local Invest” și Transparency International Moldova. Acestea au fost selectate la [sedința a treia](#) a Coaliției de Monitorizare a Achizițiilor Publice, care a avut loc la 13 decembrie, 2023.

PNAP este creată în cadrul proiectului „[Consolidarea integrității în achizițiile publice](#)”, implementat de către [IDIS „Viitorul”](#), împreună cu [Fondul de Parteneriat pentru Transparență](#) (PTF) din SUA. Anterior, IDIS „Viitorul” a semnat un Acord de cooperare cu [Ministerul Finanțelor](#) și cu [Agenția Națională pentru Soluționarea Contestațiilor](#) pentru o mai bună desfășurare a activității PNAP.

Regulamentul privind funcționarea PNAP a fost transmis spre consultare tuturor membrilor și ulterior a fost aprobat. Platforma Națională pentru Achiziții Publice (PNAP) a fost lansată marți, 19 decembrie.

SUBGRANTIȘTII PROIECTULUI „CONSOLIDAREA INTEGRITĂȚII ACHIZIȚIILOR PUBLICE” AU AVUT O ÎNTREVEDERE CU DIRECTORUL DE PROIECT DIN CADRUL PTF

» Institutul pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale (IDIS) „Viitorul” a desfășurat joi, 21 decembrie, o ședință de mentorat cu subgrantiștii proiectului „Consolidarea integrității achizițiilor publice”, în prezența lui Hady Fink, directorul de proiect din cadrul Partnership for Transparency – PTF din SUA, care s-a aflat într-o vizită în Republica Moldova.

În cadrul întrevederii, opt organizații ale primei runde a programului de subgrantare au enunțat rezultatele și impactul proiectelor implementate. Totodată, cinci organizații care implementează proiecte în cadrul rundeii a doua a programului de subgrantare, au raportat rezultatele primelor trei luni de monitorizare a achizițiilor publice.

Ședința de mentorat a avut ca scop și evaluarea situației recomandărilor adresate autorităților monitorizate și decidenților, ca rezultat al implementării proiectelor din prima rundă, a reacțiilor autorităților contractante la recomandările formulate, precum și în ce măsură a fost îmbunătățit procesul de achiziții publice.

HADY FINK: „Pentru noi sunt foarte importante rezultatele obținute în cadrul proiectelor, dar ne interesează și să urmărim ceea ce se întâmplă după ce ați implementat proiectele, care este sustenabilitatea. Pentru noi sunt importante acțiunile imediate, dar și rezultatele pe termen lung ale activităților voastre. Vrem să vedem ce schimbări s-au produs, dacă unele autorități monitorizare au ținut sau țin cont de recomandările voastre.”

Eventual dacă sunt unele mai reticente trebuie să cunoaștem lucrul acesta, ca să avem analiza situației actuale și să știm cum ne mișcăm mai departe”.

CAROLINA UNGUREANU, manager de proiect, vicedirectoare IDIS „Viitorul”: „Pentru noi este importantă ședința aceasta din mai multe puncte de vedere. Ca să vedeți cum activează și alte organizații ale societății civile și ce instrumente utilizează atunci când monitorizează anumite entități sau autorități contractante. Este un schimb de experiență, iar lecțiile pe care le-au prezentat anumite organizații pot fi preluate. Unele subiecte abordate de către organizații care fac monitorizări pot fi în viitor subiecte de investigații jurnalistice”.

CENTRUL CONTACT CAHUL a monitorizat, în cadrul primei runde de subgrantare, unele achiziții publice desfășurate de către Primăria municipiului Cahul și de către Consiliul raional Cahul. Mihail Cucereanu, coordonator de proiect în cadrul centrului, a recunoscut că multe cunoștințe în domeniul monitorizării nu a avut inițial, dar în cadrul proiectului a participat

la instruire, unde a fost pregătit de către specialiști în domeniu. „În cadrul proiectului am format un grup de monitorizare. Am avut posibilitatea să contractăm un responsabil tehnic, cu experiență înaltă, care ne-a învățat la ce să atragem atenția atunci când monitorizăm cum decurg lucrările. La fiecare etapă de monitorizare ne-am străduit să facem propuneri, care au fost incluse ca recomandări pentru autorități, și am avut mai multă deschidere din partea Primăriei Cahul decât din partea CR Cahul”, a spus **Mihail Cucereanu**.

ASOCIAȚIA OBȘTEASCĂ „LOCALINVEST” din raionul Râșcani, în prima rundă de granturi, a monitorizat achizițiile desfășurate de către Consiliul raional Râșcani și de către Spitalul raional Râșcani. Alexandru Crigan, președintele asociației, a spus că în timpul procedurilor de monitorizare au fost depistate o serie de abateri de la normele legale. „Odată cu finalizarea proiectului nu s-a finalizat și activitatea noastră privind aceste achiziții publice monitorizate. Am formulat recomandări la sfârșitul etapelor de monitorizare, iar pe parcurs am continuat să primim răspunsuri la scrisorile pe care le-am adresat în timpul proiectului și la care nu am primit răspuns la timpul potrivit”, spus **Alexandru Crigan**.

ASOCIAȚIA OBȘTEASCĂ „PROSPECT”, din orașul Cimișlia, a monitorizat, tot în prima rundă, achizițiile publice privind reparația drumurilor desfășurate de către autoritățile din oraș și raion. Andrei Bargan, directorul asociației, a declarat că a fost pentru prima dată în istoria activității autorităților locale când o organizație a inclusă în grupul de lucru privind achizițiile publice. „Ne-au primit la început rece, dar am reușit să colaborăm. Făcând monitorizări la toate etapele, am observat că este un specialist bun care să facă documentațiile de proiect, dar cu planificarea stăteau mai prost. Planificau mai mult pe criterii politice. Alegeau unde

să repare anumite drumuri și cui să facă drumuri. Noi am transmis toate recomandările și observațiile noastre administrației locale să ajusteze proiectul, fiindcă nu este bine să se planifice una, dar să se facă alta”, a declarat **Andrei Bargan**.

PROIECTUL MEDIA „CU SENS”, beneficiar al primei runde de granturi, a realizat cinci investigații jurnalistice și cinci explainere pentru a informa publicul despre cum pot accesa informațiile despre achiziții publice. Liuba Șevciuc, administratoarea proiectului, a specificat că în cadrul anchetelor au verificat mai multe contracte cu participarea mai multor agenți economici, achiziții de valoare mică, de valoare mare, achiziții care au fost realizate cu mulți ani în urmă și nu au fost duse la bun sfârșit. „Problema cu care ne-am confruntat a fost că unele instituții publice nu ne-au dat informațiile solicitate. De obicei, munca jurnaliștilor se termină în momentul în care publicăm o anchetă”, a declarat **Liuba Șevciuc**.

Organizațiile care implementează proiecte în runda a doua de subgrantare au început activitatea în luna septembrie curent. Acestea au raportat dificultățile pe care le-au întâmpinat în această perioadă de implementare a proiectului.

ASOCIAȚIA PENTRU GUVERNARE EFICIENTĂ ȘI RESPONSABILĂ (AGER), a obținut granturi în ambele runde de subgrantare pentru a monitoriza achizițiile publice sectoriale. În

perioada implementării primei runde au fost aduse modificări la legea privind achizițiile publice sectoriale. Iar ca să vadă impactul acestora, a aplicat și la a doua rundă. Olga Diaconu, coordonatoarea de proiect în cadrul AGER, a evidențiat rezultatele primei runde de implementare a proiectului. *„Activitățile desfășurate au vizat: monitorizarea achizițiilor în sectoarele energiei, apei, transporturilor și serviciilor poștale; organizarea unei mese rotunde cu părțile interesate pentru discutarea principalelor probleme legate de interpretarea și aplicarea prevederilor Legii 74/2020; elaborarea și publicarea articolelor; elaborarea unei note de politici publice; și elaborarea unui raport de monitorizare”*, a spus **Olga Diaconu**.

ASOCIAȚIA OBȘTEASCĂ „PĂRINȚI SOLIDARI” este, de asemenea, beneficiara ambelor runde de subgrantare. Valeriu Ciorba, monitor al asociației, a vorbit despre activitățile planificate în implementarea proiectului din runda a doua. *„Suntem cu ochiul pe educația din municipiul Chișinău. Monitorizăm direcțiile de educație ale Primăriei municipiului și anume modul în care ele raportează desfășurarea achizițiilor publice de valoare mică prin sistemul Mtender, proces obligatoriu din 1 iulie curent”*, a menționat **Valeriu Ciorba**.

ASOCIAȚIA OBȘTEASCĂ „ASOCIAȚIA PRESEI INDEPENDENTE”, implementează din septembrie proiectul „Consolidarea integrității în achizițiile publice prin contribuția mass-media”. Ion Mazur, șeful Departamentului Advocacy, Campanii și Publicații al asociației, a arătat că sunt monitorizate procedurile de achiziție selectate în cadrul programului național „Satul European” și „Satul European Expres”, din perioada 2023-2024. *„Ne-am propus nu doar să dezvăluim anumite lacune, încălcări ale proceselor de achiziție publică, dar și să promovăm bunele practici, să arătăm că sunt autorități locale care desfășoară procesele corect și să fie un exemplu pentru alte autorități și în felul acesta*

să îmbunătățim procesul de achiziție”, a declarat **Ion Mazur**.

ASOCIAȚIA PENTRU DREPTURILE OMULUI „LEX 21” din municipiul Bălți, de asemenea, este participanta ambelor runde de subgrantare. Valeria Ciolac, coordonatoarea programelor anticorupție în cadrul asociației, a menționat activitățile planificate și realizările în cadrul rundeii a doua. *„Am ales monitorizarea transparenței achizițiilor publice în sectorul asistenței sociale deoarece odată cu războiul și criza refugiaților, sectorul a beneficiat de mari fonduri, sub formă de ajutor umanitar, iar acolo unde sunt mai multe fonduri este o mai mare nevoie de monitorizare. Pe lângă autoritățile municipale din Bălți, sunt analizate toate procedurile de achiziție curente desfășurate de către Direcțiile Asistență Socială din Edineț, Soroca, Briceni, Dondușeni, Drochia, Fălești, Florești, Glodeni, Ocnița, Râșcani, Sângerei și Ministerul Muncii și Protecției Sociale”*, a menționat **Valeria Ciolac**.

TRANSPARENCY INTERNATIONAL-MOLDOVA în a doua rundă de subgrantare monitorizează achizițiile publice din cadrul Primăriei municipiului Chișinău, Direcția arhitectură, urbanism și relații funciare și Regia autosalubritate. Lilia Zaharia, directoarea executivă TI-Moldova, a declarat că sunt foarte multe proceduri de achiziție făcute de către întreprinderile municipale și de către Primăria municipiului Chișinău, dar au fost selectate procedurile care țin de domenii cu factori de vulnerabilitate și riscuri sporite de corupție, s-au achiziționate care țin de aspectele controversate și problematice. *„Colegele au identificat că au fost multe materiale promoționale de publicitate achiziționate de către Regia Autosalubritate și Direcția Arhitectură și vrem să vedem motivele de ce trebuie să se cheltuie foarte mulți bani pentru promovarea serviciilor prestate de către Regie. Ne-am uitat gradual din 2020 și până în 2023 și este o majorare a acestor achiziții de servicii”*, a spus **Lilia Zaharia**.

COALIȚIA DE MONITORIZARE A ACHIZIȚIILOR PUBLICE S-A ÎNTRUNIT ÎN A TREIA ȘEDINȚĂ DE LUCRU

» Experiența Coaliției pentru Cheltuieli Publice Transparente, Corecte și Responsabile în Uniunea Europeană ([Open Spending EU Coalition](#)) privind abordarea sistemică a transparenței în cheltuielile publice a fost diseminată miercuri, 13 decembrie, în cadrul celei de-a treia ședință a [Coaliției de Monitorizare a Achizițiilor Publice](#). Un alt subiect abordat a fost deficiențele, identificate de către Asociația pentru Guvernare Eficientă și Responsabilă – AGER, în procesul de monitorizare a achizițiilor centralizate în sănătate realizate de către Centrul pentru achiziții publice centralizate în sănătate (CAPCS).

[Coaliția de Monitorizare a Achizițiilor Publice](#) este creată la inițiativa [Institutului pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale \(IDIS\) „Viitorul”](#), în cadrul proiectului „[Consolidarea integrității în achizițiile publice](#)”, implementat în parteneriat cu [Parteneriat pentru Transparență din SUA](#). Coaliția ce urmărește susținerea reformelor în domeniul achizițiilor publice în Republica Moldova. Din Coaliție fac parte peste 20 de organizații ale societății civile, jurnaliști de investigație, experți și monitori independenți din Republica Moldova.

CAROLINA UNGUREANU, coordonatoarea proiectului, vice directoare IDIS „Viitorul”, a spus în debutul ședinței că este important pentru membrii Coaliției de Monitorizare a Achizițiilor Publice să cunoască bunele practici ale altor organizații care monitorizează achizițiile publice. „Este important pentru noi ca și societate civilă să avem instrumente și cunoștințe suplimentare despre cum trebuie să fie monitorizate achizițiile publice, cum sunt cheltuiți banii publici. Pentru noi este important să cunoaștem exact modalitățile

cele mai oportune, ca ulterior să avem monitorizări calitative și să putem veni cu recomandări de îmbunătățire a sistemului de achiziții publice, pentru autoritățile contractante, dar și pentru decidenții, care sunt responsabili de politicile din domeniul achizițiilor publice”.

Prezentă la ședință, **GINA S. LENTINE**, ofițer de program în cadrul Departamentului de Stat al SUA, Biroul pentru Democrație, Drepturile Omului și Muncă, Biroul de Programe Globale, a spus că societatea civilă din Republica Moldova a avut din totdeauna un rol de jucat în consolidarea democrației; a pledat pentru discuții deschise și constructive cu Guvernul; ajută, de asemenea, la tragerea la răspundere a Guvernului, indiferent de cine se află la Guvernare, pentru nereușite. *„Aveți cu adevărat o muncă foarte importantă în avansarea eforturilor în această direcție. Sunt încântată să aud despre eforturile voastre pe care le promovați și despre soluțiile pe care le propuneți, le oferiți. După toată munca pe care o faceți, am observat că ați reușit să înregistrați progrese, ați reușit să sporiiți integritatea autorităților publice de la nivel național. Vedem că acestea au început să răspundă la unele dintre recomandările voastre. Nu pur și simplu le ia în calcul, dar chiar lucrează activ cu voi pentru a rezolva unele dintre aceste probleme importante pe care le-ați identificat. Suntem foarte mândri să putem sprijini aceste eforturi ale voastre în această muncă importantă menite să*

avanseze eforturile anticorupție de aici din Republica Moldova în aceste timpuri atât de vitale pentru țară, pentru democrația sa în creștere”.

KRZYSIEK IZDEBSKI, co-lider al Coaliției pentru Cheltuieli Deschise din cadrul Uniunii Europene, a făcut, online, o prezentare a Coaliției de monitorizare de la nivel UE - Open Spending EU Coalition. Potrivit co-liderului, Coaliția aduce împreună, la masa discuțiilor, academicieni, experți, specialiști, care lucrează în diferite state membre ale UE, anume pentru transparența achizițiilor publice, a cheltuielilor și fondurilor UE. Totodată, a fost analizată legislația și regulamentele sistemelor de achiziții publice ale țărilor membre UE și s-a constatat că există multe legi, multe regulamente, dar important este ca să existe transparență a cheltuielilor fondurilor UE.

Krzysiek Izdebski a mai spus că așa cum există diferențe în legislația țărilor europene privind achiziții publice, totuși se încearcă să se influențeze prevederile legale ca să se producă schimbările corecte. Anii viitori, spune co-liderul Coaliției, membrii se vor concentra și pe monitorizarea țărilor aflate la etapa de pre aderare la UE, deoarece există reguli de transparență diferite pentru diferite fonduri gestionate de către UE și se dorește a oferi sprijin țărilor în procesul de pre aderare.

O altă activitate a Coaliției, afirmă Krzysiek Izdebski, este să se asigure că toate achizițiile

și toate cheltuielile publice sunt publice, deschise. Ceea ce înseamnă că statele membre sunt obligate să publice datele privind achizițiile publice în timp real. „În ultimii ani ne-am concentrat să aducem mai multă transparență asupra fondurilor de recuperare, de reziliență, care au fost distribuite de către UE în pandemie. Am aflat că în Regulamentul care stătea în spatele acestor fonduri, dar și în regulamentele statelor membre, nu era nici o prevedere despre transparență. Nu exista nici o obligație ca să fie publicate date referitoare la cheltuielile reale. De la bun început a fost o problemă să înțelegem încotro au plecat acești bani.

OLGA DIACONU, coordonatoare de proiecte la Asociația pentru Guvernare Eficientă și Responsabilă (AGER), a prezentat deficiențele identificate de către Asociația pentru Guvernare Eficientă și Responsabilă – AGER în procesul de monitorizare a achizițiilor centralizate în sănătate realizate de către CAPCS. Astfel, au fost constatate standarde duble în procesul de achiziție a medicamentelor și probleme majore în domeniul achiziției de ambulanțe. Referitor la achizițiile de medicamente, a menționat că în Republica Moldova sunt medicamente și dispozitive medicale de proastă calitate pentru că mereu se alege ofertele cu prețuri cele mai scăzute.

„Acesta este criteriul cel mai des utilizat în achizițiile publice din Republica Moldova,

inclusiv în achizițiile de medicamente. Plătim foarte mulți bani, dar calitatea nu este întotdeauna cea mai bună. În unele cazuri se acceptă medicamentele care sunt autorizate în Republica Moldova, în alte cazuri se achiziționează medicamente care nu sunt autorizate nici măcar în țările unde sunt implementate standarde înalte de calitate. Sunt și situații în care se acceptă medicamente care au fost autorizate doar în țara de origine a medicamentului. Sunt în legislație excepții care permit autorităților să jongleze. În unele cazuri cumpără medicamente autorizate, în alte cazuri – neautorizate”.

Despre achizițiile de ambulanțe, a afirmat că anul acesta au fost desfășurate două proceduri de achiziție de ambulanțe, de 5 milioane de euro, pe două loturi. Deși, conform necesităților, sa pledat pentru ambulanțe de tip 4x4, deoarece e dificil să ajungi în sate cu ambulanțe de tip 4x2, totuși majoritatea ambulanțelor procurate în cadrul celor două loturi, au fost de tip 4x2. În ambele cazuri ar fi fost favorizată o companie românească, care a fost favorizată și în România, pentru că ar aparține unui demnitar de stat.

În cadrul ședinței, au fost delegate trei organizații ale societății civile, care să facă parte din Platforma Națională pentru Achiziții Publice: Asociația pentru Guvernare Eficientă și Responsabilă – AGER; Asociația Obștească „Local Invest” și Transparency International Moldova.

Anterior, [Coalitia de Monitorizare a Achizițiilor Publice](#) s-a întrunit în alte două ședințe, unde au fost abordate mai multe subiecte și probleme de actualitate din domeniul achizițiilor publice, printre care: programul național de dezvoltare al sistemului de achizițiilor publice pentru anii 2023-2026; transparența și raportarea achizițiilor de valoare mică; trucarea achizițiilor publice etc.

OFERTE CONCERTATE LA O ACHIZIȚIE A CĂII FERATE

» Î.S „Calea Ferată din Moldova” a inițiat o procedură de achiziție de Servicii de diagnosticare a vagoanelor cu trei loturi. Pentru loturile respective, au depus oferte doi operatori economici care au unul și același asociat și beneficiar – cetățeanul rus Bitiutskii Nikita. Este vorba despre „Centrul pentru testare nondistructivă” SRL și „Экспертный Центр вагоностроения” ООО.

Fededația Rusă, Bitiutskii Nikita este asociatul unic și administratorul „Экспертный Центр вагоностроения” ООО:

Lotul	Numărul lotului			
Lotul Nr1 Servicii de diagnosticare a vagoanelor marfare	d770a58-fb92-491c-b40c-3e570ee6e9a			
Ofertantul	Oferta finală	Declarație pe proprie răspundere	Documentele OE	Statutul și decizia Grupului de lucru
CENTRUL PENTRU TESTARE NONDISTRUCTIVĂ IDNO Codul: MD-IDNO-1018600023430	4 075 000.00 MDL achiziției fără TVA	MTender ESPD Declarație pe proprie răspundere		Refuzat 05.09.2023 / 08.09
Экспертный Центр вагоностроения IDNO Codul: MD-IDNO-7820304070	4 821 255.00 MDL achiziției fără TVA	MTender ESPD Declarație pe proprie răspundere		Refuzat 05.09.2023 / 08.10
CVARTAL CAPITAL IDNO Codul: MD-IDNO-10186000234957	5 200 000.00 MDL achiziției fără TVA	MTender ESPD Declarație pe proprie răspundere		Refuzat 05.09.2023 / 08.11
Lotul Nr2 Servicii de diagnosticare a vagoanelor de pasageri	d012904a-35cd-4ee3-b053-4ff024078cd			
Ofertantul	Oferta finală	Declarație pe proprie răspundere	Documentele OE	Statutul și decizia Grupului de lucru
CVARTAL CAPITAL IDNO Codul: MD-IDNO-10186000234957	215 000.00 MDL achiziției fără TVA	MTender ESPD Declarație pe proprie răspundere		Refuzat 22.09.2023 / 11.32
CENTRUL PENTRU TESTARE NONDISTRUCTIVĂ IDNO Codul: MD-IDNO-1018600023430	217 000.00 MDL achiziției fără TVA	MTender ESPD Declarație pe proprie răspundere		Refuzat 22.09.2023 / 11.33
Экспертный Центр вагоностроения IDNO Codul: MD-IDNO-7820304070	232 852.00 MDL achiziției fără TVA	MTender ESPD Declarație pe proprie răspundere		Refuzat 22.09.2023 / 11.34
Lotul Nr3 Servicii de diagnosticarea a boghiurilor (1435 mm) pentru transportarea vagoanelor de pasageri	710b9e05-8054-4e9b-b1ae-7c440ca39ee4			
Ofertantul	Oferta finală	Declarație pe proprie răspundere	Documentele OE	Statutul și decizia Grupului de lucru
CVARTAL CAPITAL IDNO Codul: MD-IDNO-10186000234957	216 500.00 MDL achiziției fără TVA	MTender ESPD Declarație pe proprie răspundere		Refuzat 22.09.2023 / 11.42
CENTRUL PENTRU TESTARE NONDISTRUCTIVĂ IDNO Codul: MD-IDNO-1018600023430	217 000.00 MDL achiziției fără TVA	MTender ESPD Declarație pe proprie răspundere		Refuzat 22.09.2023 / 12.05
Экспертный Центр вагоностроения IDNO Codul: MD-IDNO-7820304070	232 200.00 MDL achiziției fără TVA	MTender ESPD Declarație pe proprie răspundere		În așteptare 04.09.2023 / 15.51

Сведения об участниках / учредителях юридического лица	
29 ГРН и дата внесения в ЕГРЮЛ сведений о данном лице	6167847562767 06.05.2016
Выписка из ЕГРЮЛ 16.08.2023 11:20	
ОГРН 1057811991632	
Страница 2 из	
30 Фамилия Имя Отчество	БИТЮЦКИЙ НИКИТА АЛЕКСАНДРОВИЧ
31 ИНН	782031864484
32 ГРН и дата внесения в ЕГРЮЛ записи, содержащей указанные сведения	2217803711178 20.10.2021
33 Пол	мужской
34 ГРН и дата внесения в ЕГРЮЛ записи, содержащей указанные сведения	2217803711178 20.10.2021
35 Гражданство	гражданин Российской Федерации
36 Номинальная стоимость доли (в рублях)	10000
37 Размер доли (в процентах)	100
38 ГРН и дата внесения в ЕГРЮЛ записи, содержащей указанные сведения	2217803711178 20.10.2021

Totodată, conform Registrului de stat al persoanelor juridice din Republica Moldova, „Centrul pentru testare nondistructivă” SRL este deținut de același Bitiutskii Nikita:

Date de bază	
IDNO/Cod Fiscal:	1018600023430
Denumire:	Societatea cu Răspundere Limitată CENTRUL PENTRU TESTARE NONDISTRUCTIVĂ
Data înregistrării:	16.05.2018
Forma juridică:	Societate cu răspundere limitată
Lichidată:	Nu
Adresa juridică:	mun. Chișinău, sec. Centru, str. Alexandru cel Bun, 7, ap.(of.) 414
Conducători:	MAEV PETR [Administrator]
Fondatori:	
Nume	Cota parte (%)
BITIUTSKII NIKITA	100,00

Conform Extrasului prezentat din Registrul de stat unic a persoanelor juridice din

La lotul nr. 1 a fost declarată câștigătoare oferta „Centrul pentru testare nondistructivă” SRL, iar un alt operator economic a depus o contestație la Agenția Națională pentru Soluționarea Contestațiilor (ANSC), unde a indicat drept obiecții anume depunerea ofertelor concertate. Reprezentantul Asociației pentru Guvernare Eficientă și Responsabilă AGER a participat la ședința de examinare a respectivei contestații.

Echipa AGER consideră inadmisibilă posibilitatea ca întreprinderile asociate să participe la unele și aceleași proceduri de achiziție publică. Este evident că acest lucru cauzează trucarea procedurii de achiziție, și în acest fel, se eludează principiul conform căruia un singur operator economic depune o singură ofertă. Astfel, se pot obține multe avantaje competitive.

Totuși, la moment constatăm că nu există un mecanism eficient de a combate acest fenomen, atât în cadrul achizițiilor reglementate de Legea nr. 131/2015, cât și în cazul achizițiilor de utilități reglementate de Legea nr. 74/2020, cum este și achiziția examinată.

AGER a sesizat despre cauze similare Consiliul Concurenței, autoritatea însă refuză să constate acorduri anticoncurențiale, invocând art. 5 alin. (4) din Legea concurenței nr. 183/2012, care prevede că: „Acordurile încheiate între întreprinderile dependente nu se califică drept acorduri anticoncurențiale”.

Opțiunea în cazul achizițiilor reglementate de Legea nr. 131/2015 rămânea includerea în Lista de interdicție a unor astfel de operatori economici. Pct. 14 alin. 4) din Regulamentul cu privire la modul de întocmire a Listei de interdicție, prevede drept temei pentru care un operator economic poate fi înscris în Listă, faptul că: „există dovezi prezentate de autoritatea contractantă sau de organul de control, care demonstrează faptul că operatorii economici au participat la procedura de achiziție cu oferte truate, au participat ca membri ai grupului de întreprinderi

dependente la aceeași procedură de achiziție publică cu mai multe oferte sau au creat o concurență neloială între participanți”. Consiliul Concurenței a remis sesizările AGER către Agenția Achiziții Publice (AAP), care este autoritatea contractantă competentă să includă un operator economic în Lista de interdicție. AAP însă, nu a inclus operatorii economici vizați în Lista de respectivă. Autoritatea a invocat faptul că, dacă Consiliul Concurenței nu a constatat încălcarea Legii concurenței sau existența unui grup de întreprinderi dependente, înseamnă că nu există temei de includere în Lista de interdicție:

multe oferte sau au creat o concurență neloială între participanți.” În același timp, în scrisoarea

nr. AAP-02/81-731 din 28.04.2023, Consiliul Concurenței a menționat că acțiunile descrise în plângere nu cad sub incidența art. 5 al Legii concurenței, iar prin scrisoarea AAP-02/106-1046 din 03.07.2023 Consiliul Concurenței a informat că în conformitate cu art. 46 al Legii nr. 183/2012, Consiliul Concurenței emite decizii, dispoziții, prescripții și hotărâri, iar referitor la situația în cauză nu a adoptat vreun act administrativ de constatare a încălcării Legii concurenței și nici un act de constatare a faptului că SA „Drumuri-Bălți”, SA „Drumuri-Briceni”, SRL „Magistrala-Nord” fac parte dintr-un grup de întreprinderi dependente.

În așa fel, nu s-a constatat existența unui act adoptat de un organ competent privind constatarea de acțiuni ce s-ar încadra în cele menționate la pct. 14 subpct. 4) al Regulamentului.

Respectiva decizie a AAP este criticabilă și vădit contravine pct. 14 alin. 4) din Regulamentul cu privire la modul de întocmire a Listei de interdicție. Pct. 14 din Regulament nici nu impune drept cerință constatarea încălcării Legii concurenței, or în aceste cazuri, Legea art. 19 alin. (3), lit. g) și așa aplică interdicția de a participa timp de trei ani la achizițiile publice. Deci pct. 14 alin. 4) din Regulamentul menționat, se referă la alte situații, și anume când întreprinderi dependente depun oferte la aceleași proceduri de achiziție, iar dependența lor poate să o constate și AAP, întrucât Consiliul Concurenței nu are competența de a constata dependența unor întreprinderi, dacă acest lucru nu constituie o încălcare a Legii concurenței.

Sperăm însă, că pe viitor, AAP va aplica în mod corect pct. 14 alin. 4) din Regulamentul cu privire la modul de întocmire a Listei de interdicție

și va analiza până la capăt cauzele ce țin de includerea în lista de interdicție a întreprinderilor dependente, care depun oferte concertate la achizițiile publice.

Totuși, în speța analizată mai sus, Regulamentul cu privire modul de întocmire a Listei de interdicție nu este aplicabil, acesta face referință doar la Legea nr.131/2015 privind achizițiile publice.

Așadar, la moment, cu părere de rău, nu există temei juridic pentru a respinge ofertele „Centrul pentru testare nondistructivă” SRL și „Экспертный Центр вагоностроения” ООО, deși este cert că au depus oferte concertate.

Echipa AGER împreună cu IDIS „Viitorul” au venit cu o serie de propuneri către Ministerul Finanțelor, în legătură cu modificarea Legii nr. 74/2020. În context, am indicat și necesitatea ca operatorii economici care prezintă acte false, încheie acorduri anticoncurențiale și/sau nu execută contractele în cadrul achizițiilor sectoriale, să fie incluși în lista de interdicție. Ministerul Finanțelor a refuzat acest amendament invocând:

„Nu se acceptă.

În cadrul proiectului servicii de consultanță pentru sprijinirea elaborării Programului Național pentru Dezvoltarea Achizițiilor Publice în Moldova și Planul de Acțiune aferent, finanțat de Banca Mondială, una dintre problemele identificate de către experți și ce necesită intervenție la nivel de reglementare este Lista de interdicție a operatorilor economici (art. 25 din Legea nr. 74/2020). Astfel, până la eliminarea (revizuirea) prevederilor date, actele normative naționale vor contravine principiilor stabilite prin TFUE și legislației în achiziții la nivel

europen. Asigurarea autorității/entității contractante de îndeplinirea corespunzătoare a obligațiilor asumate de către operatorii economici, precum și responsabilizarea acestora cu privire la executarea obligațiilor asumate se realizează în baza clauzelor contractuale privind aplicarea penalităților, etc.”

Totuși, argumentele Ministerului Finanțelor nu reflectă în totalitate viziunea experților SIGMA care, în proiectul raportului ce urmează a fi prezentat pe 24 octombrie 2023, nu s-au expus neapărat asupra faptului că Lista de interdicție ar fi o problemă, ci asupra faptului că temeiurile de excludere din directivele Uniunii Europene nu au fost transpuse corespunzător și lasă loc de aplicarea excesiv de largă a criteriilor de excludere: „Furthermore, the „list of banned economic operators” overlaps with other grounds for exclusion and may generate an automatic exclusion effect for some economic operators, which is generally prohibited by EU law. Some exclusion grounds foreseen in the EU Directives, such as those referring to situations in which “the economic operator has shown significant or persistent deficiencies in the performance of a substantive requirement under a prior public contract” or has been “guilty of serious misrepresentation in supplying the information” have not been properly transposed into national legislation and therefore allow excessively broad application of the exclusion criteria.”

Așadar, conform viziunii Ministerului Finanțelor, până la remediere curențelor din reglementarea Listei de interdicție, operatorii economici nu vor fi incluși în Listă pentru încălcări legate de achizițiile sectoriale (de altfel, nici în cazul achizițiilor de valoare mică). Totuși, nu este clar când vor fi remediate aceste curențe, și dacă după remedierea lor,

vor fi operate de îndată modificări și la Legea nr. 74/2020, sau iarăși se vor aștepta ani până se vor acumula mai multe amendamente. În orice caz, la moment, problema evidențiată în acest articol rămâne a fi nesoluționată și nici nu cunoaștem dacă și când aceasta va fi rezolvată.

În speța analizată, după cum și era de așteptat, ANSC prin [Decizia Nr. 03D-712-23 din 18.10.2023](#) a respins contestația, indicând că lipsește un act al unui organ competent care să constate încheierea unui acord anticoncurențial. ANSC a adăugat:

„Totuși, luând în considerare faptul că până la adoptarea deciziei de către Agenție, entitatea contractantă nu are dreptul să încheie contractul, în privința eventualelor acțiuni ale acestor companii prin retragere sau orice alte eventuale comportamente care pot apărea ca fiind motivate de scopul de a forța entitatea contractantă să desemneze câștigătoare oferta cu cea mai mare valoare depusă de grup, este de obligația entității să sesizeze organul competent și să nu admită denaturarea concurenței/vicierea procedurii prin practici coluzive.”

În acest paragraf, ANSC a sesizat pericolul principal al unor astfel de situații, și anume faptul că un singur beneficiar folosește doi sau mai mulți operatori economici, pe care-i controlează să depună ofertele, una mai mare, alta mai mică. Astfel, dacă oferta cu un preț mai mic din cele două propuse de ofertanții asociați ajunge să fie și cea mai joasă la licitație, iar după dânsa urmează o ofertă a unui concurent, atunci câștigă contractul de achiziție cu oferta respectivă; dacă însă între oferte nu este nici un concurent, atunci poate face ca primul operator economic să refuze semnarea contractului, chiar cu pierderea garanției pentru ofertă, ca ulterior să câștige o sumă mai mare de bani prin semnarea contractului cu al doilea operator economic, ce a oferit un preț mai mare. Acesta ar fi un caz

clasic de trucare a achiziției, iar [echipa AGER a și depistat un asemenea caz, despre care a informat Consiliul Concurenței](#).

O altă posibilitate de a truca licitațiile prin oferte concertate este: dacă se depun două oferte cu preț apropiat, poate fi redusă probabilitatea de contestare, or următorul concurent va trebui să înainteze obiecții față de conformitatea/admisibilitatea a cel puțin două oferte și nu doar una, cum ar fi fost în cazul în care se depunea o singură ofertă. Dacă la o ofertă se comit anumite erori și este descalificată, se poate câștiga cu a doua ofertă, or probabilitatea ca să fie comise abateri în două oferte este mai mică, decât în cazul unei singure oferte. Sunt și alte posibile beneficii pentru operatorii economici de rea credință, însă nu ne vom referi la ele pentru a nu fi preluate de agenții economici rău intenționați.

Scopul celor care depun oferte truate este de a obține astfel diverse beneficii, care însă, afectează interesele autorităților contractante în a obține un contract cu o valoare mai mică. Considerăm oportun ca problema dată să fie remediată corespunzător: pe de o parte, prin modificarea legislației, astfel încât Regulamentul cu privire la modul de includere în Lista de interdicție să fie aplicabil și achizițiilor sectoriale, iar pe de altă parte, Agenția Achiziții Publice să îl aplice în mod corespunzător și să cerceteze de sine stătător astfel de cauze, și unde se întâlnesc ofertanți asociați să constate acest lucru cu includerea lor ulterioară în Lista de interdicție. De asemenea, credem că și ANSC ar trebui să aplice direct temeiurile de includere în Lista de interdicție, pentru a exclude acei operatori economici care întrunesc acele temeiuri. În acest sens, este necesar de inclus o asemenea posibilitate în art. 19 din Legea nr. 131/2015 privind achizițiile publice.

Sursa: [Asociația pentru Guvernare Eficientă și Responsabilă AGER](#)

CERTIFICATELE DE CONFORMITATE ȘI CALITATE, SOLICITATE ÎN CADRUL PROCEDURILOR DE ACHIZIȚIE SECTORIALE

» **Certificatele de conformitate și calitate reprezintă o problemă caracteristică în stabilirea cerințelor de calificare și selecție în domeniul achizițiilor sectoriale.**

Dacă autoritățile contractante a căror achiziții sunt reglementate de Legea nr. 131/2015 au o experiență mai mare în aplicarea unui mecanism transparent de achiziții, și deseori prin propriile greșeli au ajuns să înțeleagă diferența dintre aceste acte și să le solicite corespunzător, în cazul entităților contractante care desfășoară achizițiile conform Legii nr. 74/2020 privind achizițiile în sectoarele energiei, apei, transporturilor și serviciilor poștale, există încă o multitudine de achiziții, unde apar probleme din cauza neînțelegerii corecte a acestor certificate. Aceeași problemă persistă și în rândul operatorilor economici specializați în activități economice aferente sectoarelor de utilități.

În prezentul articol vom analiza câteva astfel de spețe și vom face o claritate cu privire la certificatele respective.

În primul rând, diferența dintre aceste două acte constituie faptul că, certificatul de calitate se emite pentru un bun concret, spre exemplu pentru automobilul marca X cu VIN-ul (număr de identificare a vehiculului) 1234239237 care este unul unic. Acest certificat confirmă faptul că automobilul respectiv corespunde nivelului de calitate stabilit de către producător. Așadar, producătorul decide care este nivelul de calitate al produselor sale. Dacă este un producător cu renume pentru bunurile sale calitative, spre exemplu Mercedes-Benz, atunci un astfel de certificat va avea o valoare mai mare. Or potențialii cumpărători cunosc că fabrica Mercedes-Benz confirmă calitatea automobilului produs. Dacă este un producător mai puțin renumit pentru calitate și mai mult pentru defecte (aici nu vom da un nume pentru a nu denigra), atunci certificatul de calitate emis de către acesta va avea o valoare mai puțin. Or potențialii cumpărători nici nu au mari așteptări privind calitatea de la respectivul producător.

În esență, certificatul de calitate nu confirmă decât angajamentul sau promisiunea producătorului privind faptul că respectivul bun este „calitativ”. Însă, ce includem noi în definiția termenului „calitate”, nu neapărat este același lucru pe care-l include și producătorul. În lipsa unor reglementări detaliate, certificatul de calitate poate fi emis pentru aproape orice bun. Respectiv, atunci când entitatea contractantă solicită un certificat de calitate, urmează să specifice exact ce înțelege prin noțiunea „calitate”. Spre exemplu, în cazul automobilului, entitatea contractantă poate indica că prin certificatul de calitate, producătorul (sau eventual distribuitorul, dacă își asumă asta) să confirme că „durata de funcționare normală a automobilului este de 25 ani; costul total maxim de reparație a defecțiunilor care pot apărea în primii 10 ani este de 30 de mii de lei; durata de funcționare normală a motorului este 1 000 000 km; etc.). Drept urmare, toate cerințele de calitate pe care entitatea contractantă le

solicită, pot fi cerute a fi incluse și în certificatul de calitate. Astfel, în caz de defecțiune, chiar și peste 15 ani, să poată fi tras la răspundere nu ofertantul (care între timp poate nici nu mai există) ci producătorul nemijlocit sau în cel mai rău caz, distribuitorul local (care, în cazul Mercedes-Benz poate să se schimbe între timp).

Certificatul de conformitate la rândul său, este un document emis de către o altă entitate decât producătorul. Acesta întrunește următoarele condiții: are un organism de certificare, care este o instituție independentă; are laborator sau contracte cu laboratoare și nemijlocit verifică bunurile de un anumit model al producătorului. În cele din urmă, constată dacă respectivele bunuri sunt sau nu conforme anumitor standarde tehnice naționale/internaționale.

Art. 2 din Legea nr. 235/2011 privind activitățile de acreditare și de evaluare a conformității, reglementează noțiunea de „certificat de conformitate” – „document care atestă că un produs identificat corespunzător a fost supus procedurilor de evaluare a conformității și că, la momentul evaluării, produsul este conform cerințelor specificate aplicabile”.

Iar art. 73 alin. (3) din Legea nr. 74/2020 prevede: „(1) În cazul în care entitatea contractantă solicită prezentarea unor certificate, emise de organisme independente, prin care se atestă faptul că operatorul economic respectă anumite standarde de asigurare a calității, aceasta trebuie să se raporteze la sistemele de asigurare a calității, bazate pe seriile de standarde europene relevante, certificate de organisme conforme cu seriile de standarde europene privind certificarea, sau la standarde internaționale pertinente, emise de organisme acreditate.”

Un exemplu sunt standardele europene de emisii la automobile. În Republica Moldova ele nu sunt aplicabile, însă entitățile contractante cărora le pasă de mediu, ar putea să le aplice fără niciun impediment ([Decizia ANSC Nr. 03D-](#)

[747-21 din 29.10.2021](#)). Cel mai înalt standard este EURO-6. Pentru automobile ușoare pe benzină, acesta impune că la 1 km parcurs, automobilul să emită substanțe în cantități mai mici sau egale cu: CO₂ – 1 g, HC – 0.1g, NMHC – 0.068 g, NO_x (noxe) – 60 mg. Respectiv, producătorul care dorește, solicită unui organism de certificare să-i emită un certificat de conformitate cu EURO-6. Organismul de certificare vine la uzina producătorului, alege în mod aleatoriu câteva automobile (în dependență de regulile organismului de certificare) și le supune testărilor, fie la laboratorul său, fie la unul subcontractat. La laborator se instalează dispozitive specializate care măsoară cantitatea de poluanți în gazele de eșapament și le indică în rezultatele testării. În dependență de aceste rezultate, organismul de certificare emite sau refuză emiterea unui certificat de conformitate EURO-6. Aceeași schemă se aplică și pentru alte standarde de conformitate, care există la nivel internațional pentru aproape orice tip de produs.

Menționăm, aceste teste costă foarte mulți bani, respectiv, producătorii care își asumă să le efectueze sunt nevoiți să crească prețul la produsele lor pentru a compensa costurile suportate pe certificare. Iată de ce există și o diferență de preț dintre produsele certificate și cele necertificate. Acest lucru nu înseamnă neapărat și o diferență de calitate, totuși, dacă un produs este certificat corespunzător există o probabilitate mult mai mare ca acesta să fie mai calitativ decât unul necertificat. Or, lipsa certificării poate fi din simplul motiv că producătorul cunoaște că bunul său nu va trece certificare, și drept urmare nici nu-l supune acestei proceduri, ulterior se orientează către consumatorii care pun accent pe preț și nu pe calitate.

Un alt aspect important este faptul că standardele de conformitate diferă de la un stat la altul. În spațiul UE există certificatele EN, în spațiul ex-sovietic se utilizează mai sunt certificatele GOST, în Republica Moldova – SM,

la nivel internațional – ISO. În consecință, atunci când se impune cerința de întrunire a unui standard de conformitate, entitatea contractantă urmează să indice și expresia „sau echivalent” pentru a nu restrânge concurența. Expresia dată se referă la alte standarde, care însă confirmă aceiași parametri tehnici sau superiori standardului de bază cerut. Spre exemplu, dacă standardul EURO-6 stabilește anumite cerințe față de poluanții din gazele de eșapament în UE, în alte state există standarde similare: în SUA – Tier 2 sau Tier 3, care este și mai strict decât EURO-6; în Mexic – EPA 10; în Brazilia – Proconve L7; în China – China 6a sau China 6b, care este deja mai strict decât EURO-6. De obicei, producătorii certifică produsele doar în conformitate cu standardele naționale or, ar fi prea costisitor să le certifice pentru standardele din fiecare piață de desfacere. Totodată, statele încearcă să adopte reglementări similare privind calitatea, pentru a nu periclita comerțul internațional.

Însă, chiar și în lipsa mențiunii „sau echivalent”, autoritatea contractantă are obligația conform art. 73 alin. (2) din Legea nr. 74/2020, să accepte certificări echivalente celei solicitate:

„(2) În conformitate cu principiul recunoașterii reciproce, entitatea contractantă are obligația de a accepta certificatele echivalente emise de organisme stabilite în statele membre ale Uniunii Europene. În cazul în care operatorul economic nu deține un certificat de calitate astfel cum este solicitat de entitatea contractantă, aceasta din urmă are obligația de a accepta orice alte certificări, prezentate de operatorul economic respectiv, în măsura în care acestea confirmă asigurarea unui nivel corespunzător al calității”.

Deși norma dată se referă la certificatele de calitate, ea urmează a fi aplicată prin analogie și certificatelor de conformitate. O abordare inversă ar contraveni principiului nediscriminării în cadrul achizițiilor sectoriale.

În practică, entitățile contracte confundă aceste acte și de cele mai multe ori nu formulează corect cerințele de calificare ale respectivelor acte.

Spre exemplu, la o achiziție de stâlpi din beton, Î.S. „Moldelectrica” a cerut prezentarea atât a certificatului de conformitate, cât și de calitate pentru stâlpi, fără a specifica însă standardele și cerințele tehnice ce trebuie confirmate prin certificatele respective. Acest lucru a creat confuzie în rândul ofertanților, care au propus bunuri cu nivele diferite de conformitate și calitate, respectiv a fost depusă și o contestație la Agenția Națională pentru Soluționarea Contestațiilor (ANSC):

În partea criticilor contestatorului ce țin de certificatul de conformitate prezentat de către „Venador-Prim” SRL, analizând documentația de atribuire publicată de către autoritatea contractantă în cadrul procedurii de achiziție publică din litigiu, Agenția constată ca la pct. 20 subpt. 6 din anunțul de participare, este solicitată prezentarea obligatorie a „Certificat de conformitate a produselor oferite. Copie, confirmat prin aplicarea semnăturii electronice”, iar la pct. 20 subpt. 7 al aceluiași document autoritatea contractantă a solicitat ca cerință obligatorie „Certificat de calitate. Copie, confirmat prin aplicarea semnăturii electronice”.

Prin urmare, reieșind din cerința entității contractante „Certificat de conformitate a produselor oferite”, și în lipsa indicării exprese a metodelor de încercare și a standardului de referință în documentația de atribuire, Agenția va aprecia ca neîntemeiate pretențiile contestatorului prin care susține că „ICȘP „IMACOMPROIECT” SRL, nu a fost acreditată cu dreptul de a efectua încercări prin metode mecanice pentru elementele din beton și beton armat, și urmează a concluziona că laboratorul acestei companii nu dispune de utilajul necesar pentru a efectua toate încercările de laborator necesare și a confirma pe deplin calitatea produsului, iar certificatul prezentat este unul incomplet și nu confirmă integral calitatea produsului”. Astfel, în cazul din speță „Venador-Prim” SRL a prezentat nemijlocit documentele confirmative, entitatea contractantă având posibilitatea să se asigure cu privire la îndeplinirea cerinței de către ofertant, pe de altă parte, contestatorul nu a argumentat/demonstrat că efectuarea încercărilor prin metoda statică pentru care este acreditat ICȘP „IMACOMPROIECT” nu ar fi suficientă pentru probarea calității și conformității stâlpilor ofertați de către „Venador-Prim” SRL, or conform certificatului de conformitate nr. OCpr-018 11A 1680-23 din 21.04.2023 acesta din urmă atestă îndeplinirea tuturor prevederilor privind evaluarea și verificarea constanței performanței specifice în anexa ZA a standardului SM EN 13369:2018 pentru care ICȘP „IMACOMPROIECT” este acreditat corespunzător.

[Decizia Nr. 03D-530-23 din 10.08.2023](#)

Aceeași eroare a comis-o și „BĂLȚI-GAZ” SRL, la procedura de achiziție nr. MD-1676529376370, pentru achiziția de cuplaje și adaptoare din fontă, unde a cerut un certificat, fără a specifica însă ce fel de certificat și la ce standarde se referă:

Nr. d/o	Descrierea criteriului/cerinței	Mod de demonstrare a îndeplinirii criteriului/cerinței:	Nivelul minim/Obligativitatea
6	Asigurarea standardelor calității:	Documente și certificate emise de organisme independente, prin care se atestă faptul respectării anumitor standarde de asigurare a calității	Obligatori

Drept rezultat, entitatea contractantă a considerat că niște scrisori de recomandare și diplome din partea unor autorități publice ar satisface cerința dată. În urma unei contestații depuse, ANSC a găsit greșită respectiva abordare. Or, autoritățile publice indicate nu sunt organisme independente de certificare și chiar dacă nu s-a cerut întrunirea unui anumit standard, ofertanții urmau să confirme îndeplinirea măcar a unui standard de calitate relevant:

Or, Agenția remarcă faptul că prin „certIFICATE echivalente” se subînțelege un certificat care are aceeași valoare, produce aceleași efecte, în speță, ar confirma respectarea cerințelor stabilite în standardul de asigurare a calității, iar diplomele/recomandările prezentate nu conțin referințe cu privire la standarde internaționale sau naționale.

Prin urmare, Agenția constată că operatorul economic contestator nu a prezentat documente și certificate emise de organisme independente, prin care se atestă faptul respectării anumitor standarde de asigurare a calității așa cum a solicitat entitatea contractantă, or prezentarea diplomelor de onoare/merit sau recomandări din partea beneficiarilor nu presupune îndeplinirea cerinței solicitate. La caz, de asemenea, Agenția

[Decizia Nr. 03D-301-23 Data: 19.05.2023](#)

La o altă procedură organizată de către „Chișinău-gaz” SRL pentru achiziția vopselelor și lacurilor (MD-1680587072511), entitatea contractantă a comis aceeași eroare indicând faptul că ofertanții trebuie să prezinte un certificat de conformitate, fără a specifica cerințele/standardele de conformitate ce trebuie întrunite. Ofertantul desemnat câștigător a prezentat un certificat emis în Turcia. Contestatorul a indicat că respectivul certificat de conformitate nu a fost recunoscut pe teritoriul Republicii Moldova. Or art. 31 alin. (1), (2), (3) și (4) din Legea nr. 235/2011 prevăd:

„(1) Se recunosc certificatele de conformitate sau rapoartele de încercări emise de organisme de evaluare a conformității notificate, acreditate de organismele naționale de acreditare semnate ale Acordului de recunoaștere multilaterală cu Cooperarea Europeană pentru Acreditare, eliberate pentru produsele importate din statele membre ale Uniunii Europene, traduse în limba română și confirmate prin semnătura importatorului.

(2) Se recunosc certificatele de conformitate sau rapoartele de încercări emise de

organisme de evaluare a conformității străine, în baza acordurilor bilaterale de recunoaștere reciprocă a activităților de evaluare a conformității. Recunoașterea certificatelor de conformitate se efectuează prin eliberarea unui nou certificat de conformitate de către organismele de certificare acreditate de Centrul Național de Acreditare.

(3) Pentru recunoașterea certificatului de conformitate prevăzut la alin. (2), solicitantul prezintă organismului de certificare acreditat în Republica Moldova pentru același domeniu o cerere, originalul sau copia, autenticată de organizația emitentă, a certificatului de conformitate din țara de origine a produsului, precum și originalul sau copia, autenticată de organizația emitentă, a raportului de încercări privind încercările efectuate în scopul certificării.

(4) Organismul de certificare prevăzut la alin. (3) efectuează identificarea (originea; proprietățile organoleptice, după caz; legalitatea, cantitatea și marcarea) produselor și aduce la cunoștință solicitantului decizia de eliberare a certificatului de conformitate național. În cazul unei decizii negative, se relatează în scris motivarea clară a refuzului de recunoaștere a certificatului de conformitate emis de un organism de evaluare a conformității străin.”

În baza acestor prevederi, dacă pentru plasarea pe piața Republicii Moldova este necesară certificarea corespunzătoare a unui bun, atunci certificările acestuia urmează a fi supuse unei proceduri de recunoaștere (excepție când este emis în Moldova sau UE). Dacă autoritatea contractantă dorește să impună această recunoașterea certificării chiar și acolo unde legislația națională nu impune respectiva certificare, atunci acest lucru urmează a fi menționat expres în anunțul de participare.

ANSC a respins pretenția contestatorului or lipsa în anunțul de participare o cerință în

acest sens, iar operatorii economici urmând să se asigure că respectă legislația la plasarea bunurilor pe piață:

În acest sens, nu pot fi reținute argumentele contestatorului susținute atât în textul contestației, cât și în cadrul ședinței deschise pentru examinarea contestației precum că " [...], Varox Comerț" S.R.L. a prezentat un certificat de conformitate cu standard turcesc, care trezește dubii, deoarece Turcia nu este stat membru al Uniunii Europene, iar certificatul prezentat nu confirmă omologarea tehnică europeană așa cum prevede Legea nr. 74 din 21 mai 2020 "privind achizițiile în sectoarele energiei, apei, transporturilor și serviciilor poștale". Astfel, considerăm că prin certificatul prezentat nu a fost asigurate standardele calității, condiție obligatorie solicitată de către unitatea

17

contractantă.", întrucât având în vedere cerința entității contractante, nu se poate constata implicit că certificatul de conformitate prezentat de către SRL "Varox Comerț", pe de o parte, nu se raportează la sistemele de asigurare a calității, bazate pe seriile de standarde europene relevante, certificate de organisme conforme cu seriile de standarde europene privind certificarea, respectiv că nu ar asigura un nivel corespunzător al calității, iar pe de altă parte, că acesta nu ar acoperi cerința entității contractante, astfel cum a fost formulată de către entitatea contractantă în anunțul de participare.

Totodată, având în vedere că entitatea contractantă nu a solicitat prin documentația de atribuire corespunderea bunurilor anumitor standarde, iar contestatorul nu a adus probe în vederea demonstrării imposibilității plasării pe piață de către SRL „Varox Comerț” a bunurilor oferite, pretenția dată, odată ce nu a fost probată corespunzător, rămâne la nivel de presupunere, fapt ce impune respingerea acesteia. Cu toate acestea, Agenția menționează că la plasarea pe piață a diferitor bunuri, operatorii economici urmează să țină cont și să se asigure că respectă legislația relevantă a Republicii Moldova.

Decizia ANSC Nr. 03D-355-23 din 13.06.2023

Într-o altă procedură de achiziție, pentru procurarea de țevi din oțel organizată de către S.A. „Termoelectrica”, în anunțul de participare s-a cerut prezentarea unui certificat de conformitate sau de calitate, sau a unui raport de încercări, fără însă a specifica vreun standard anume, fapt ce din nou a creat confuzii în rândul operatorilor economici, ulterior la contestație:

Prin urmare, reieșind din interpretarea cerinței din anunțul de participare „Certificatul de calitate/Certificatul de conformitate/Raport de încercări (sau actul ce confirmă calitatea bunurilor propuse la licitație)”, având în vedere că acestea au fost separate prin bară, Agenția conchide că prezentarea oricărui din documentele nominalizate este suficient pentru a demonstra îndeplinirea cerinței entității contractante, respectiv exclude necesitatea prezentării cumulative a actelor respective. La caz, având în vedere că operatorul economic „Mirzaghitov & Co” SRL a prezentat certificatele de conformitate, inclusiv certificate de calitate pentru partidele anterioare, se constată că pretențiile contestatorului sunt neîntemeiate în considerarea cerinței prenotate.

Astfel, având în vedere cele constatate, Agenția va respinge contestația depusă de către „Metalica Zuev” SRL, în măsura în care pe de o parte, pretenția contestatorului precum că, la oferta operatorului economic declarat câștigător s-ar atesta „lipsa unor certificate relevante” se întemeiază pe propria interpretare subiectivă a cerințelor documentației de atribuire, fapt ce nu poate fi imputat nici entității contractante și nici ofertantului declarat câștigător, or în documentația de atribuire nu s-a indicat prezentarea obligatorie doar a certificatelor de calitate, iar pe de altă parte certificatele de calitate pentru bunurile oferite pot fi prezentate la livrarea propriu zisă a bunurilor ce fac obiectul procedurii.

Decizia ANSC Nr. 03D-255-23 din 02.05.2023

Spețele analizate le redăm pe scurt în următorul tabel:

Nr. și data Deciziei ANSC	Nr. procedurii de achiziție	Obiectul achiziției	Denumirea Entității contractante	Denumirea contestatorului	Cerințele de calificare privind certificatele	Concluziile ANSC
Nr. 03D-530-23 din 10.08.2023	MD-1683891253676	Stâlpi din beton armat în asortiment	I.S. „Moldelectrica”	„ARMO-B ETON” SRL	„Certificat de conformitate a produselor oferite.” „Certificat de calitate”	Autoritatea contractantă nu a indicat expres metoda de încercare sau standardul de referință la care să se referă certificatul de conformitate. Respectiv, nu pot fi ridicate obiecții cu privire la un anumit certificat de conformitate prezentat.
Nr. 03D-301-23 din 19.05.2023	MD-1678171986072	Servicii de investigație și de siguranță	„BĂLȚI-G AZ” SRL	„Premium Security Group” SRL	Documente și certificate emise de organisme independente, prin care se atestă aptul respectării anumitor standarde de asigurare a calității	Chiar dacă nu s-a specificat standardul de conformitate aplicabil, doar scrisori de recomandare și diplome din partea unor autorități publice nu pot servi drept certificate de conformitate și respectiv, nu pot confirma îndeplinirea cerinței date.
Nr. 03D-301-23 din 13.06.2023	MD-1680587072511	Achiziționar ea vopselei și a lacurilor (repetat)	„Chishinugaz” SRL	„Manticora” SRL	Asigurarea standardelor calității: Declarație, referitor perioada de garanție a bunurilor - termen minim 12 de luni; Certificate de conformitate, pentru vopsea obligatoriu	Pe de-o parte, autoritatea contractantă nu face referință la un anumit standard de conformitate pentru a putea spune dacă cel prezentat de ofertant întrunește sau nu anumite cerințe tehnice. Pe de altă parte, chiar dacă respectivul certificat urmează a fi supus unei proceduri de recunoaștere, acest fapt urmează a fi respectat la etapa de executare a contractului, dacă acest lucru este cerut de legislație. În lipsa unei cerințe în acest sens în documentația de atribuire, nu poate fi cerută recunoașterea lui în Moldova.
Nr. 03D-255-23 din 02.05.2023	MD-1676453884151	Achiziționar ea țevilor de oțel pentru anul 2023 (repetat)	„Metalica Zuev” SRL	„Metalica Zuev” SRL	Certificatul de calitate/Certificatul de conformitate/Raport de încercări (sau actul ce confirmă calitatea bunurilor propuse la licitație)	Având în vedere că acestea au fost separate prin bară, Agenția conchide că prezentarea oricărui din documentele nominalizate este suficient pentru a demonstra îndeplinirea cerinței entității contractante, respectiv, exclude necesitatea prezentării cumulative a actelor respective.

În concluzie, aceste cauze examinate de ANSC, dar și încă câteva zeci de alte proceduri analizate, relevă o abordare formalistă din partea entităților contractante la stabilirea cerințelor de calificare, ce vizează certificatele de conformitate și/sau calitate. Deseori, această cerință se impune pur formal, fără o analiză corespunzătoare a efectului pe care ea trebuie să-l aibă asupra calificării ofertanților și a bunurilor procurate. Deși certificatele menționate reprezintă un document foarte important, care poate asigura un nivel anumit de calitate a bunurilor procurate, entitățile contractante neglijează analiza tehnică corespunzătoare a problemei date, înainte de a lansa achiziția. Or termenul „standarde de conformitate sau calitate” este foarte vast, inclusiv multe dintre standardele existente sunt depășite moral și nu mai asigură o calitate corespunzătoare dezvoltării contemporane. Respectiv, este de datoria entităților contractante să studieze bine piața bunurilor pe care doresc să le achiziționeze și să stabilească acele standarde de conformitate sau calitate care asigură cel mai bine necesitățile entității. Iar includerea cerințelor de prezentare a certificatelor de conformitate fără referință la standardele relevante, nu face decât să ducă în eroare ofertanții și să crească probabilitatea contestării rezultatelor achizițiilor.

Sursa: [Asociația pentru Guvernare Eficientă și Responsabilă AGER](#)

LUMINĂ „EUROPEANĂ” LA NEGURENII VECHI, CONECTATĂ DUPĂ CONSULTAREA COMUNITĂȚII

» Peste două mii de locuitori din patru sate din comuna Negurenii Vechi, raionul Ungheni pot merge în siguranță pe drumurile localității pe înserat sau dimineața devreme. În sat au fost finalizate lucrările de modernizare a sistemului de iluminat stradal, desfășurate în cadrul Programului Național „Satul European Expres”. Au fost instalate circa 140 de lămpi eficiente energetic. Primara comunei spune că problema s-a rezolvat datorită comunicării eficiente dintre locuitori și autoritățile publice locale.

Despre nevoia instalării unui sistem de iluminat stradal funcțional în satele **Coșeni**, **Țighira** și **Zăzulenii Vechi**, care fac parte din comuna **Negurenii Vechi**, se vorbește de multă vreme. În toate cele patru localități existau piloni și câte un bec rătăcit,

care, în special pe vreme rea, ori era stins, ori abia clipea. Un proiect de iluminare stradală început anterior în comună nu acoperea toate satele. Primăria nu putea însă rezolva problema doar cu resursele din bugetul localității. După ce Guvernul a anunțat startul Programului

„Satul European Expres”, al cărui scop este modernizarea infrastructurii rurale, oamenii din cele patru localități au insistat să fie organizate consultări publice în fiecare sat pentru a identifica, în comun, care este cea mai stringentă necesitate. După consultări s-a decis: iluminatul stradal.

NU POȚI CERE DE LA AUTORITĂȚI, FĂRĂ SĂ TE IMPLICI

Tatiana Carauș locuiește lângă Centrul medicilor de familie din Zăzulenii Vechi și spune că, fiind o zonă cu circulație intensă, instalarea iluminatului stradal era primordială: „Greu era înainte. Eu sunt asistent social și orbecăind noaptea prin sate, fără lumină prin mahalale, e dificil. Bine că la adunări au vorbit mai mulți oameni despre nevoia de a avea lumină pe străzi”. Ea spune că oamenii din Negurenii Vechi au fost foarte insistenți și au cerut să le fie rezolvată problema. „Noi deja de mai mulți ani vrem lumină în localitate. Am participat activ la acele adunări, fiindcă nu poți cere permanent de la autorități, fără să te implici”, conchide Tatiana Carauș.

MAI MULTĂ LUMINĂ ȘI ÎN PRAJMA ȘCOLII

Lipsa iluminării stradale era o problemă și în preajma școlii. **Victor Cojocaru** locuiește în satul Negurenii Vechi, chiar lângă gimnaziu. El spune că pe timp de iarnă, când rămân la școală pentru activități suplimentare, copiilor și profesorilor le este frică să meargă prin întuneric: „Chiar era de gândit. Acum, mulțumim Domnului, este lumină și pentru elevi. Pentru copii e mai sigur să meargă neînsoțiți până acasă”. A participat și el la consultările publice la care s-a discutat acest subiect.

COMUNITATEA S-A IMPLICAT ÎN STABILIREA PRIORITĂȚILOR

„Cu banii din bugetul local nu ai posibilitate să realizezi așa proiecte importante, deoarece în zonă avem puțini agenți economici, ca să

poată contribui substanțial la bugetul local. Am organizat întâlniri, oamenii au discutat ei înșiși care sunt urgențele pentru localități și am ajuns la concluzia că iluminatul stradal este cel care trebuie modernizat urgent”, spune primara **Galina Uscatu**.

Foto: Unghiul.com

Localitatea a câștigat proiectul în cadrul Programului „Satul European Expres” cu o valoare de peste 147 de mii de lei. Cu această sumă a fost extins iluminatul stradal pe o lungime de circa 11 kilometri în toate cele patru sate din comună, fiind instalate 137 de corpuri de iluminat eficiente energetic. Galina Uscatu a precizat că la concursul public anunțat de primărie în luna august curent au participat cinci agenți economici, fiind aleasă oferta care a prezentat cel mai mic preț. Ea consideră că ar fi bine ca oamenii să se implice la toate nivelurile de planificare și luare a deciziilor, inclusiv cele ce țin de gestionarea banului public. „Organizarea dezbaterilor publice pe teme de interes local le permite oamenilor să decidă asupra unei părți din bugetul public, implicând direct comunitatea în stabilirea priorităților și în gestionarea eficientă a resurselor financiare”, conchide primara.

Sursa: [Asociația Presei Independente](#)

SATUL VIȘNIOVCA, MAI APROAPE DE EUROPA

» Elevii Gimnaziului „Paraskiewa Wiszniowska” din satul Vișniovca, raionul Cantemir, se vor bucura de căldura din instituție pe timp de iarnă, iar administrația școlii-de facturi mai mici pentru energia termică. De câțiva ani, cetățenii și autoritățile publice locale (APL) optează pentru eficientizarea energetică și reducerea consumului de energie și de CO₂. Mai bine de cinci ani, localitatea este semnatară a Convenției primarilor privind clima și energia - mișcare europeană în care sunt implicate APL și regionale ce se angajează în mod voluntar pentru creșterea eficienței energetice și utilizarea surselor de energie regenerabilă. În prezent, gimnaziul este în proces de termoizolare, lucrări desfășurate în cadrul Programului „Satul European”.

Era într-o zi de vineri după amiază, iar pe drum se așezase un strat grosuț de zăpadă. Prin curțile din satul Vișniovca nu se vedea nicio suflare de om. Cotind spre școală, câțiva muncitori se speteau în curtea gimnaziului, descărcând dintr-un camion materiale de construcție. După fațada școlii ne-am dat

seama că instituția de învățământ e în proces de schimbare exterioară. De câteva luni de zile, la gimnaziul din localitate se desfășoară lucrări de termoizolare. După ce vor fi instalate toate panourile termice, elevii vor beneficia de condiții bune, le va fi cald, deoarece școala va fi eficientizată energetic total.

IMPLICAREA ELEVILOR ÎN VIAȚA COMUNITĂȚII ÎI AJUTĂ SĂ ÎȘI DEZVOLTE ABILITĂȚILE SOCIALE ȘI DE LIDERI

Înainte de a depune proiectul de termoizolare a gimnaziului la Programul „Satul European”, APL au implementat câteva inițiative de informare a cetățenilor despre beneficiul folosirii raționale a resurselor energetice, elevii din localitate fiind implicați activ. **Octavian Curzac**, elev în clasa a noua spune că împreună cu alți colegi de-ai săi au mers de la poartă la poartă și au discutat cu oamenii, sfătuindu-i cum să utilizeze mai rațional resursele energetice. „Am participat la instruiți cu mai mulți elevi, după care noi am mers și am vorbit în sat despre cât este de important să participăm activ pentru a avea un sat mai modern”, precizează Octavian.

Colega sa **Melissa Rotaru** este de părere că asemenea inițiative de implicare a cetățenilor trebuie promovate ca bune practici ca să se poată inspira și alte instituții de învățământ. „Pentru a le vorbi oamenilor despre implicarea în astfel de proiecte ce țin de mediul ambiant, eficientizarea energetică, trebuie să le prezinți exemple. Inițial, am participat la o instruire organizată în orașul Cantemir, unde a fost modernizată stația de epurare. Asta am și făcut noi elevii din Vișniovca”, a menționat tânăra.

Directoarea instituției **Tatiana Savițchi** susține că implicarea elevilor în consultarea problemelor comunității aduce numeroase beneficii atât pentru copii, cât și pentru comunitate în ansamblu. „Această implicare nu numai că îi ajută pe elevi să dezvolte abilități sociale și de lider, ci contribuie și la crearea unei comunități mai puternice și mai unite”, a specificat directoarea.

SATUL VIȘNIOVCA, SEMNATAR AL CONVENȚIEI PRIMARILOR PRIVIND CLIMA ȘI ENERGIA

Primara localității **Olga Pac** fostă profesoară de geografie, afirmă că pentru satul Vișniovca

este o prioritate ca până în 2030 să reducă emisiile de CO2 cu cel puțin 30%, așa cum prevede [Convenția primarilor privind clima și energia](#).

Foto: Calm.md

Satul Vișniovca a devenit semnatar al Convenției acum câțiva ani și de atunci în localitate sunt promovate proiecte de utilizare a surselor de energie regenerabilă pentru producerea energiei, atât pentru instituțiile publice, cât și pentru utilizatorii casnici. Primara a spus că în prezent instituția de învățământ are centrală termică pe gaz, iar după termoizolarea clădirii este sigură că cifrele din facturi se vor micșora în timpul sezonului rece.

Compania „Galicus” SRL este responsabilă de reabilitarea termică a Gimnaziului „Paraskiewa Wiszniowska”. Potrivit concursului public de oferte, la licitație au participat trei agenți economici. Potrivit portalului Achizitii.md, [oferta propusă](#) de companie este de circa 3,7 milioane de lei, iar lucrările sunt planificate să fie finalizate în anul 2024.

Sursa: [Asociația Presei Independente](#)

HADY FINK: BILANȚ - CREȘTEREA INTEGRITĂȚII ACHIZIȚIILOR PUBLICE

««« ÎNCEPUTUL LA PAG. 1

Dezvoltarea instrumentelor, în cadrul proiectului, de sprijin și de îndrumare a OSC-urilor în realizarea unei astfel de monitorizări – în special [Ghidul de monitorizare a achizițiilor publice: un instrument pentru societatea civilă](#), dar și un site web, care urmează să fie lansat în trimestrul II al anului 2024, au avut un mare succes și vor avea. De remarcat că implementarea lor este în mare parte sub controlul echipei de proiect.

O componentă cheie, suplimentară, este construirea și promovarea unei „infrastructuri de monitorizare de către OSC-uri” în Republica Moldova. Printre activitățile principale se numără: înființarea unei Coaliții de Monitorizare a Achizițiilor Publice, dar și a unei platforme de cooperare și comunicare permanentă – Platforma Națională pentru Achiziții Publice (PNAP). Ambele activități au fost inițiate în a doua jumătate a anului 2023. Sub îndrumarea și ghidajul oferit de către echipa de proiect, s-a format o Coaliție de Monitorizare a Achizițiilor Publice, reprezentată de către 30 de monitori ai OSC-urilor, inclusiv organizații care nu au primit granturi în cadrul proiectului. Deja au fost organizate trei întâlniri: pe [29 iunie](#), [29 septembrie](#) și [13 decembrie](#).

Pe baza unui [Memorandum de Înțelegere](#), între Ministerul Finanțelor și IDIS „Viitorul”, echipa de proiect a efectuat consultări bilaterale cu 14 părți cheie a sectorului de achiziție publică. Pe baza acestei pregătiri, pe 19 decembrie a avut loc un eveniment de lansare foarte reușit lansarea [Platformei Naționale pentru Achiziții Publice](#) (PNAP), pentru care a fost elaborat și un Regulament de activitate. Au fost prezenți toți principalii factori interesați, inclusiv reprezentanți ai Coaliției de Monitorizare a Achizițiilor Publice.

A fost foarte încurajator să vedem o sesiune de lansare, chiar și o întâlnire a membrilor platformei, în aceeași zi, ambele caracterizate de un spirit pozitiv, indicând dorința participanților de a coopera și de a elabora în comun recomandări pentru îmbunătățirea sistemului de achiziții publice din țară. De asemenea, sesiunile de succes ale Coaliției de Monitorizare a Achizițiilor Publice, dorința de a lucra împreună și de a învăța unii de la alții, sunt evoluții foarte pozitive. Acest lucru este deosebit de încurajator, deoarece aceste activități sunt în mare parte în afara sferei de control a echipei de proiect, dar depind, în schimb, de contribuția altor actori și de disponibilitatea acestora de a lucra împreună.

Pe scurt, suntem foarte mulțumiți de rezultatele obținute până acum. Pe parcursul celor 18 luni rămase pentru implementarea proiectului, intenționăm să sprijinim și să consolidăm aceste realizări inițiale pozitive, prin activități suplimentare care se vor construi și vor consolida impulsul actual. Sperăm că acest lucru va avea ca rezultat implementarea recomandărilor reieșite din activitatea proiectului: de îmbunătățire a sistemului de achiziții publice. Și, aproape mai important, sperăm că este suficient să consolidăm și să perpetuăm această infrastructură pentru a o face sustenabilă, cu mult peste durata proiectului din iunie 2025.

Făcând un bilanț în prezent, echipa de proiect consideră că pe o bază solidă construită în primele faze, suntem la un început splendid al acestei componente cheie provocatoare – dar departe de linia de sosire.